

Odhad ztrát českých pivovarů v roce 2020

CETA - Centrum ekonomických a tržních analýz, z.ú.

Květen 2021

Executive summary

- **Dlouhotrvající a opětovné uzavření restaurací a barů výrazně prohlubuje dosavadní ztráty v celém segmentu HORECA.** Dlouho očekávané otevření restauračních zařízení v prosinci loňského roku trvalo pouhých 15 dní a segment pohostinství a ubytování se tak řadí mezi nejvíce zasažené segmenty.
- **Nejistotu podnikatelským prostředím silně prohlubuje absence systematických vládních scénářů rozvolňování bezpečnostních opatření.** Celý segment HORECA je připraven spolupracovat na vytvoření vhodných udržitelných podmínek směřujících k postupnému oživení ekonomických aktivit a zamezit tak dalšímu prohloubení vznikajících ztrát, jež jsou již v tuto chvíli pro mnohé subjekty likvidační.
- **S restriktivními opatřeními významně poklesl celkový výstav piva českých pivovarů v segmentu ON-TRADE.** Největší meziroční propady lze sledovat především v měsících dubnu (-81 %) a listopadu (-89 %). Meziročně došlo k celkovému propadu výstavu piva v segmentu ON-TRADE o 31 %.
- **Spotřební zvyky se pod vlivem bezpečnostních opatření a pandemické situace výrazně změnilly a lze proto předpokládat, že se tyto změny promítnou také do opětovného nastartování celého segmentu HORECA.** Zatímco např. v květnu 2020 až 84 % spotřebitelů předpokládalo stejnou návštěvnost restaurací jako v předešlém roce, tak na konci roku 2020 již 69 % spotřebitelů považuje tzv. domácí setkání za částečnou nebo i úplnou náhradu návštěv restaurací, hospod, kaváren a barů.
- **Dle údajů o týdenních tržbách českých pivovarů v segmentu ON-TRADE odhadujeme, že ztráty tržeb pivovarů v segmentu ON-TRADE za rok 2020 překročily hranici 6 mld. Kč.** Tato suma zároveň nezahrnuje ztráty, jež souvisejí s omezením otevírací doby během období, kdy mohly být restaurační provozovny otevřeny. Vedle toho také tato částka nezahrnuje ztráty více než pětiset českých minipivovarů.
- **V rámci analýzy uvádíme konkrétní příklad „dobré praxe“, z kterého lze při tvorbě návrhu plánů o rozvolňování a ožívání ekonomické aktivity čerpat inspiraci.** Za pomyslný vzor lze považovat např. Španělsko. Národní vláda zde během první vlny pandemie na jaře roku 2020 omezila téměř veškeré ekonomické aktivity včetně odvětví HORECA. Po překonání jarního kritického období byla řada klíčových pravomocí týkajících se rozhodování o bezpečnostních restrikcích delegována na španělské regionální vlády.

- **Juntos con la Hostelería.** V reakci na první vlnu pandemie vzniklo unikátní společenství s názvem *Juntos con la Hostelería* (Všichni za hotelnictví), která sdružuje odvětvové svazy ze segmentu HORECA a řadu velkých tržních hráčů z odvětví potravinářství. Platforma si klade tři hlavní cíle: 1) komunikace aktuálních informací a poradenství zasaženým podnikům z oboru, 2) pravidelná komunikace s vládními institucemi a 3) propagace segmentu HORECA jakožto velmi důležité součásti španělské ekonomiky.
- **Důsledné dodržování hygienických opatření.** Restaurační podniky se zavázaly důsledně dodržovat předepsaná hygienická opatření, která výrazně snižují riziko přenosu nákazy. Personál je povinen po celou dobu směny nosit roušku či respirátor, stoly jsou pravidelně dezinfikovány, v kuchyni jsou dodržována přísná hygienická pravidla a počet lidí u stolu je omezen. Vedle toho restauratěři také zavedli alternativu tzv. digitálního QR menu. Díky důslednému dodržování pravidel a minimalizaci kontaktu je ve Španělsku připsáno restauracím přibližně 2,3 % přenosů infekce.
- **Pravidelný dialog s vládními institucemi.** Prostřednictvím platformy *Juntos con la Hostelería* jsou na pravidelné bázi komunikována aktuální data. Stěžejním argumentem pro rozvolňování bezpečnostních opatření v segmentu HORECA je fakt, že pandemická situace se během druhé a třetí vlny pandemie vyvíjí v jednotlivých regionech Španělska velmi podobně, a to nezávisle na tom, zda jsou restaurační provozovny uzavřeny či nikoliv. Křivky vývoje počtu nových nakažených v jednotlivých regionech mají velmi podobný průběh nezávisle na přijatých opatřeních.
- **Vládní podpora zasažených podniků.** Španělská vláda zvolila kombinaci přímé a nepřímé podpory odvětví. Např. v rámci národního podpůrného programu *Plan de Refuerzo* bylo schváleno další prodloužení nepřímé podpory podnikatelských subjektů z oboru HORECA (snížení nájemného o 50 %, prodloužení splatnosti státem krytých splátek, odklad platby daně z příjmu a plateb na sociální zabezpečení).
- **V této chvíli nelze spolehlivě určit jakým dnem nás pandemie zcela opustí a nastane doba „post-covidová“.** Nyní je proto žádoucí vést dialog o nadcházející situaci, jež lze s nadsázkou pojmenovat jako dobu „soft-covidovou“, tedy dobu, kdy nás bezpečnostní opatření ještě zdaleka neopustí a jejich rozvolňování bude jen velmi pozvolné.
- **Na druhou stranu je však třeba brát v úvahu proočkonovanost populace, společenskou imunitu nebo možnost pravidelného testování.** Společným cílem tržních subjektů a vládních institucí by v tuto chvíli mělo být nalezení vzájemného kompromisu, který dovolí

podnikatelům se znovu nadechnout, ale zároveň však předejít opětovné eskalaci pandemické situace.

- **Z vlastní iniciativy gastronomického segmentu vznikají podpůrné programy založené na tržních analýzách, reálných potřebách podnikatelských subjektů a principech samoregulace.** Společným závazkem gastronomických provozoven a jejich hostů v rámci iniciativy „Bezpečná restaurace“ je dodržovat přísná hygienická pravidla, a umožnit tak podnikatelům v oboru překonat velmi kritické období.
- Závěrem analýzy formulujeme doporučení, jež jsou z pohledu trhu nezbytným předpokladem pro obnovu podnikatelské důvěry ve vládní instituce a determinují úspěšný návrat k ekonomické prosperitě:
 - **Příprava závazného plánu k obnově ekonomických aktivit.** Celá ekonomika je zmítána nejistotou o rozvolňování restriktivních opatřeních. Vývoj epidemiologických dat samozřejmě s jistotou predikovat nelze, nicméně je velmi žádoucí připravit stabilní, závazný a neměnný plán, v rámci jehož různých citlivostních scénářů se budou moci podnikatelské subjekty konstantně připravovat na nadcházející rozvolňování.
 - **Dynamický plán rozvolňování.** V této situaci je žádoucí brát v úvahu vývoj očkování v populaci, společenskou imunitu nebo možnost častého testování. Řada lidí se ve svých sociálních kruzích schází i přes vládní nařízení a např. kadeřníci své služby doručí přímo domů ke svému klientovi. Letošní plánované rozvolnění musí proto reflektovat všechny tyto skutečnosti a dynamicky reagovat na aktuální dění a situaci. Zpřístupnění restauračních zahrádek, jež vykazují jen velmi malé riziko nákazy, v nejbližším možném termínu může představovat první vstřícný krok.
 - **Společný dialog a bezpečnostní opatření podložená relevantními daty.** Úvaha o implementaci a rychlosti rozvolňování by měla korespondovat s relevantními daty a analýzou „dobré praxe“ v rámci zahraničních zkušeností. Celý tržní segment si přeje spolupracovat na vytvoření udržitelných podmínek pro návrat k ekonomické aktivitě a zamezit tak dalšímu prohloubení vznikajících ztrát, jež jsou již v tuto chvíli pro mnohé subjekty likvidační.
 - **Transparentní a srozumitelná komunikace.** Jako příklad lze uvést španělský region Katalánsko, kde jsou plány a aktuální informace o rozvolňování či zpřísnění bezpečnostních opatření zveřejněny každý týden ve čtvrtek v rámci tiskové konference, přičemž případné změny jsou platné vždy od nadcházejícího pondělí.

Obsah

Executive summary	2
Úvod	6
Vývoj na trhu ON-TRADE	7
Odhad ztrát českého pivovarnictví v roce 2020	10
Case study: Španělsko	12
Závěrečná doporučení	18
Zdroje.....	22

Úvod

Zhoršení pandemické situace a strmý nárůst počtu nakažených a hospitalizovaných pacientů si vyžádal opětovné dlouhodobé zavedení vládních bezpečnostních opatření. Dlouho očekávané otevření restauračních zařízení v prosinci loňského roku trvalo pouhých 15 dní a segment pohostinství a ubytování (HORECA) se tak řadí mezi nejvíce zasažené segmenty. Výroba čepovaného piva je přitom specifická poměrně dlouhým výrobním procesem, a české pivovary proto musí znovu citelně omezovat produkci svých výrobků. Zcela racionálně nelze v tuto chvíli přesně určit, jak se bude pandemická situace nadále vyvíjet a kdy dojde k plnému ekonomickému oživení. Nejistotu napříč celým podnikatelským prostředím však silně prohlubuje absence systematických vládních scénářů rozvolňování bezpečnostních opatření, které nastanou v souvislosti s dalším vývojem epidemiologických dat.

Dlouhotrvající a opětovné uzavření restaurací a barů výrazně prohlubuje dosavadní ztráty v celém segmentu HORECA, na jehož budoucí životaschopnosti je výkonnost pivovarů silně závislá. Dle rozhovorů se zástupci Českého svazu pivovarů a sladoven (dále jen ČSPS) je celý segment připraven spolupracovat na vytvoření vhodných udržitelných podmínek směřujících k postupnému oživení ekonomických aktivit a zamezit tak dalšímu prohloubení vznikajících ztrát, jež jsou již v tuto chvíli pro mnohé subjekty likvidační.

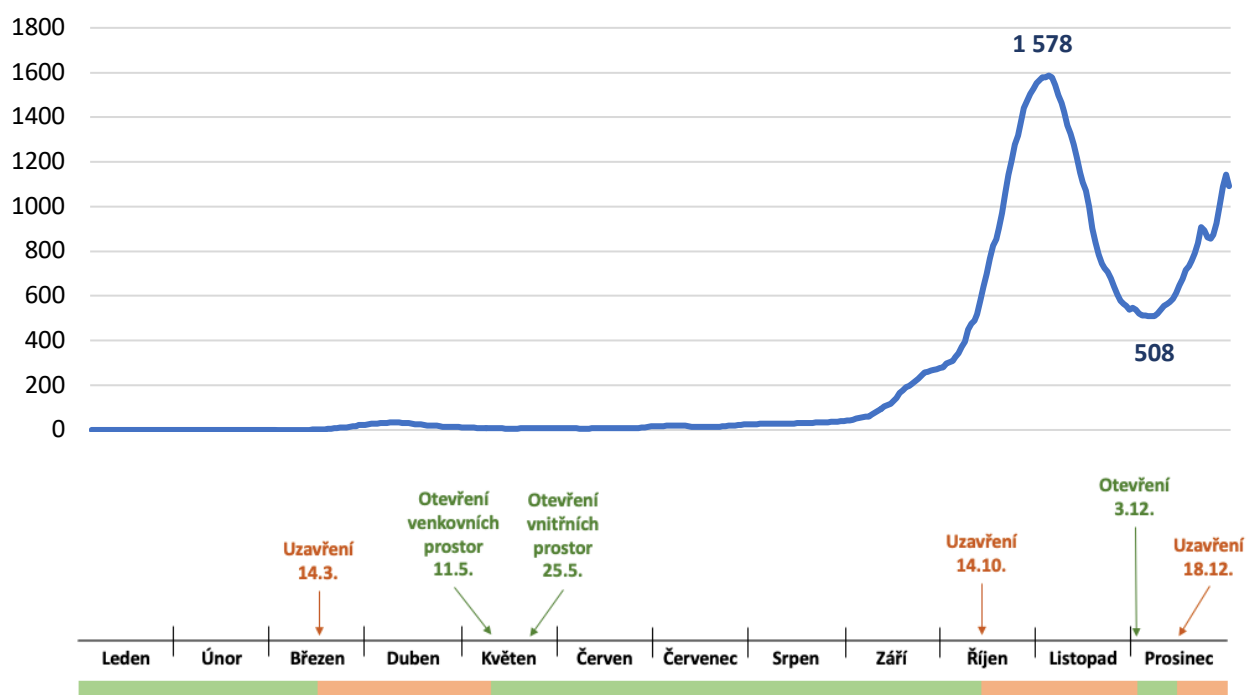
Tato studie si proto klade tři hlavní cíle: 1) odhadnout ztráty českých pivovarů, jež vznikly v souvislosti s uzavřením restauračních provozoven v roce 2020; 2) na příkladu případové studie ze zahraničí popsat jakým způsobem lze alternativně pandemickou situaci v segmentu HORECA řešit¹ a za 3) nastínit způsob k úspěšnému opětovnému oživení restauračního segmentu založeném na spolupráci mezi státní správou a tržními subjekty.

¹ Zvláštní poděkování patří na tomto místě zejména paní Cristina de Aguirre Cadena a panu Jacobo Olalla Marañón, představitelům španělského odvětvového svazu sdružujícího pivovarnický segment (Cerveceros de España) za poskytnutí validních dat a zkušeností ze španělského prostředí, které v pandemické situaci řeší podobné otázky.

Vývoj na trhu ON-TRADE

S vývojem pandemie, resp. s vývojem přírůstku nově nakažených a počtu hospitalizovaných pacientů, korespondovala také vládní bezpečnostní opatření. Jejich součástí byla restrikce otevírací doby restauračních zařízení nebo jejich úplné uzavření. K prvnímu uzavření restauračních provozoven došlo 14.3. 2020, přičemž k otevření venkovních prostor vláda následně svolila k 11.5. 2020. Úplné otevření bylo schváleno k 25.5. 2020. S příchodem druhé vlny pandemie došlo 14.10. 2020 znovu k uzavření provozoven, 3.12. 2020 mohly být provozovny opět otevřeny, avšak s dramatickým zhoršením epidemiologických dat byly provozovny 18.12. 2020 znovu uzavřeny. Postupný vývoj těchto opatření spolu s vývojem 14denního počtu nově nakažených na 100 tis. obyvatel ilustruje následující graf 1.

Graf 1: Vývoj 14denního počtu nově nakažených (na 100 tis. obyvatel)² a časová osa uzavírání a otevírání restauračních provozoven v roce 2020

Zdroj: ÚZIS, vlastní zpracování

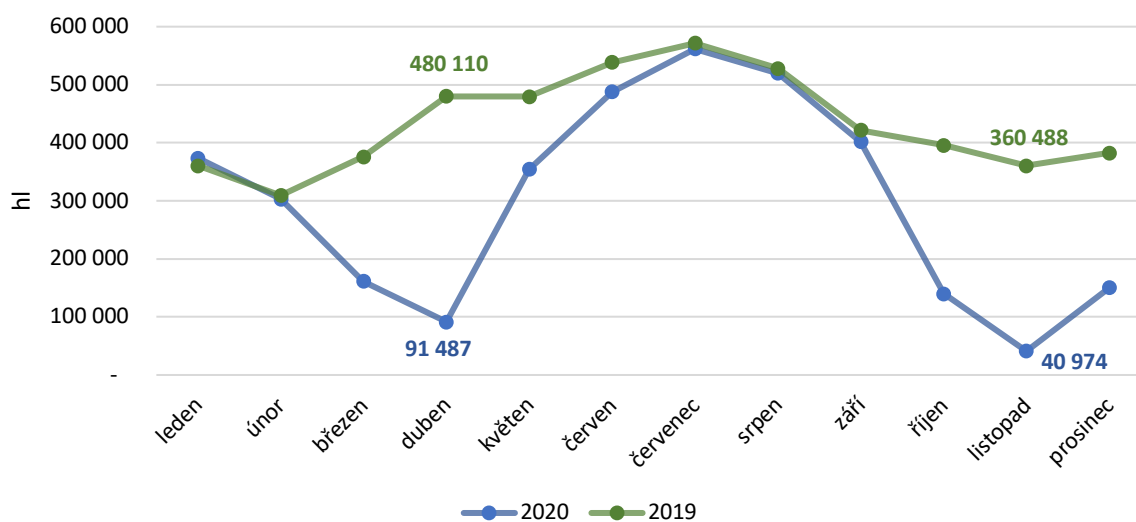
² Výpočet respektuje metodiku ÚZIS a vychází z následujícího vztahu:

$$P(d) = \frac{\sum_{i=d-14}^{d-1} Y(i)}{Pop} \cdot 100000$$

kde $Y(i)$ představuje denní přírůstkový počet pozitivních osob a Pop představuje počet obyvatel ČR, který dle ČSÚ dosahoval k 31.12. 2020 na 10 701 777.

S restrikcí otevírací doby nebo úplným uzavřením restauračních provozoven významně poklesl celkový výstav piva českých pivovarů v segmentu ON-TRADE. Tento vývoj a porovnání s výstavem piva v segmentu ON-TRADE v roce 2019 znázorňuje následující graf 2. Největší meziroční propady lze sledovat především v měsících dubnu (-81 %) a listopadu (-89 %). Meziročně došlo k celkovému propadu výstavu piva v segmentu ON-TRADE o 31 %. Tržní průzkum společnosti Data Servis navíc uvádí, že meziročně se v segmentu ON-TRADE prodalo o 45 % méně piva než v roce 2019. Tento propad byl totiž významně posílen také faktem, že provozovny byly povinny dodržovat omezenou otevírací dobu, s čímž poklesla ochota zákazníků podnik navštívit po pracovní době (ve večerních hodinách).

Graf 2: Vývoj výstavu piva v segmentu ON-TRADE v letech 2019 a 2020

Zdroj: ČSPS

S vývojem pandemické situace se postupně měnily také spotřebitelské názory a preference. Zatímco např. v květnu 2020 až 84 % spotřebitelů předpokládalo stejnou návštěvnost restaurací jako v předešlém roce, tak na konci roku 2020 již 69 % spotřebitelů považuje tzv. domácí setkání za částečnou nebo i úplnou náhradu návštěv restaurací, hospod, kaváren a barů. Spotřební zvyky se tak pod vlivem bezpečnostních opatření a pandemické situace výrazně změnily a lze proto předpokládat, že tyto změny se významně promítnou také do opětovného nastartování celého segmentu HORECA, kdy návrat hostů do restauračních zařízení a obnova spotřebitelského apetitu bude velmi pozvolná. Detailněji vývoj názorů a reakcí uvádíme níže:

Reakce na první vlnu pandemie v květnu 2020³

- 85 % spotřebitelů bude utrácet stejně, 8 % spotřebitelů své útraty sníží;
- 84 % spotřebitelů bude navštěvovat restaurační zařízení stejně a 14 % frekvenci návštěv sníží;
- 31 % provozoven očekává stejnou návštěvnost jako v období před zahájením bezpečnostních restrikcí, 42 % očekává mírně nižší návštěvnost a 17 % očekává výrazně nižší návštěvnost.
- 16 % restaurátorů očekává stejné tržby jako v období před zahájením bezpečnostních restrikcí, 24 % očekává pokles tržeb v rozmezí 16-30 % a 32 % očekává pokles tržeb v rozmezí 31-50 %;

Reakce na nastupující druhou vlnu pandemie v říjnu 2020⁴

- 75 % zákazníků považuje návštěvu dražších restaurací za bezpečnou;
- 58 % zákazníků považuje za bezpečný provoz levnějších restaurací a hospod;
- téměř polovina hostů barů a klubů omezila své návštěvy těchto podniků;
- 70 % hostů se domnívá, že na trhu HORECA se dodržují dostatečně preventivní opatření proti šíření onemocnění COVID 19.

Reakce na opětovná restriktivní opatření z prosince 2020 a výhled do roku 2021⁵

- 73 % hostů spotřebovalo v loňském roce méně čepovaného piva v ON-TRADE;
- 69 % hostů považuje domácí setkávání „na pivo“ za náhradu návštěv podniků;
- 36 % výstavu čepovaného piva v prosinci se spotřebovalo v domácí spotřebě;⁶
- Jen polovina hostů, která v době před vypuknutím pandemie chodila do restaurací a hospod pravidelně, využila otevření trhu 3.12. 2020 k tomu, aby restaurace navštívila. Ale i tito zákazníci uvádějí, že zřejmě budou v budoucnu gastronomické provozovny navštěvovat méně.

³ <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/dnews-restart-on-trade-cr-cerven-2020.html#.YHQIUC27phB>

⁴ <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/tiskova-zprava-ahr-5-10-2020-situace-v-ubytovacich-a-stravovacich-sluzbach.html#.YHQLTi27phA>

⁵ <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/cepovane-pivo-na-rozcesti.html#.YEIU5y3ypao>

⁶ Čepované pivo bylo zakoupeno v restauraci a konzumováno doma.

- Nejvíce se na čepované pivo chodilo do restaurací střední a nižší cenové úrovně a do hospod, kterých na trhu nyní ubývá. Naproti tomu se ve struktuře zvyšuje zastoupení podniků, kde spotřeba piva není na prvním místě (kavárny, fast food, street food).
- Téměř 40 % hostů omezuje návštěvy nebo zcela přestává do podniků chodit, když jejich otevírací doba končí ve 20 hodin. 69 % návštěvníků považuje tzv. domácí setkání za částečnou nebo i úplnou náhradu návštěv restaurací, hospod, kaváren a barů.⁷

Odhad ztrát českého pivovarnictví v roce 2020

Odhad ztrát v důsledku druhé vlny pandemie kvantifikujeme na základě výstupů dotazníkového šetření mezi členy ČSPS, kteří z hlediska výstavu piva reprezentují přibližně 95 % českého trhu s pivem. V každé kategorii pivovarů (dle velikosti ročního výstavu piva) jsou nejprve vypočítány mediány týdenních tržeb v segmentu ON-TRADE a následně jsou tyto hodnoty vynásobeny počtem pivovarů v dané kategorii, resp. extrapolovány na zbytek trhu. Strukturu českého pivovarnického trhu, včetně mediánu týdenních tržeb v jednotlivých kategoriích a celkových hodnot, znázorňuje následující tabulka 1. Celkové týdenní tržby za pivo v segmentu ON-TRADE z pohledu pivovarů tak odhadujeme ve výši přesahující 359 mil. Kč.

Tabulka 1: Počet českých pivovarů dle ročního výstavu piva a týdenní tržby

Kategorie pivovaru (roční výstav)	Počet pivovarů	Týdenní tržby v roce 2019 v ON-TRADE (tržní medián)	Týdenní tržby v ON-TRADE celkem
do 10 000 hl ⁸	519	-	-
do 50 000 hl	35	1 337 326 Kč	46 806 411 Kč
do 100 000 hl	26	1 637 881 Kč	42 584 918 Kč
do 150 000 hl	25	1 583 734 Kč	39 593 345 Kč
do 200 000 hl	10	1 610 808 Kč	16 108 076 Kč
nad 200 000 hl	18	11 892 292 Kč	214 061 254 Kč
Celkem			359 154 005 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření mezi členy ČSPS

⁷ <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/dnews-16-12-2020-jaky-bude-novy-on-trade-2021-pro-cepovane-pivo.html#.YE9fPC3ypKM>

⁸ Pivovary s ročním výstavem piva do 10 tis. hl nejsou v analýze zahrnuty.

Pro kvantifikaci odhadu dále uvádíme následující předpoklady, jež byly stanoveny na základě rozhovorů se členy ČSPS:

- Během uzavření restauračních provozoven v 12.-19. týdnu 2020 došlo k meziročnímu poklesu prodeje piva v segmentu ON-TRADE o 90 %.
- Během 20.-21. týdne 2020, kdy bylo restauračním provozovnám povoleno otevřít venkovní prostory, došlo k poklesu prodeje piva v segmentu ON-TRADE o 55 %.
- Během uzavření restauračních provozoven v 42.-48. a 51.-52. týdnu 2020 došlo k meziročnímu poklesu prodeje piva v segmentu ON-TRADE o 95 % (propad byl v těchto týdnech výraznější než v jarních měsících, během kterých nebylo zakázáno konzumovat alkoholické nápoje ve venkovních veřejných prostranstvích).

Tabulka 2: Otevřené/zavřené restaurační provozovny v jednotlivých týdnech v roce 2020

Otevřeno/Zavřeno	Týden	Ztráta (Kč)
Otevřeno	1.-11. týden	-
Zavřeno	12.-19. týden	2 585 908 836
Otevřené zahrádky	20.-21. týden	395 069 406
Otevřeno	22.-41. týden	-
Zavřeno	42.-48. týden	2 388 374 128
Otevřeno	49.-50. týden	-
Zavřeno	51.-52. týden	682 392 608
Celková ztráta		6 051 744 978

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření mezi členy ČSPS

Dle výše uvedených předpokladů a údajů o týdenních tržbách českých pivovarů v segmentu ON-TRADE proto odhadujeme, že ztráty tržeb pivovarů v segmentu ON-TRADE překročily hranici 6 mld. Kč. Tato suma zároveň nezahrnuje ztráty, jež souvisejí s omezením otevírací doby během období, kdy mohly být restaurační provozovny otevřeny. Vedle toho také tato částka nezahrnuje ztráty více než pětiset českých minipivovarů s ročním výstavem piva do 10 tis. hl. Skutečné meziroční ztráty v oboru pivovarnictví v roce 2020 mohou být (a s vysokou pravděpodobností budou) ve skutečnosti vyšší o více než 10 %.

Case study: Španělsko

V rámci analýzy uvádíme vedle výpočtu ztrát také konkrétní příklad „dobré praxe“, z kterého lze při tvorbě návrhu plánů o rozvolňování a oživování ekonomické aktivity čerpat inspiraci. Za pomyslný vzor řešení pandemické situace v segmentu HORECA lze považovat např. Španělsko, a to hned z několika důvodů, jež zároveň podkládáme relevantními daty.⁹

Restaurace, bary a hotely jsou z hlediska výkonnosti španělské ekonomiky velmi důležitým tržím odvětvím. Ekonomický význam segmentu HORECA konstantně narůstá již tři uplynulá desetiletí a v současnosti představuje přibližně 6,2 % španělského HDP. Před vypuknutím pandemie zároveň zaměstnával 1,7 milionu zaměstnanců. Stále rostoucí význam odvětví lze připsat nejen oblibě Španělska jakožto oblíbené dovolenkové destinace, ale také určitým sociálním a kulturním změnám jež probíhají napříč španělskou společností. Cyklické a kontextuální faktory, jako např. demografický vývoj, změna životního stylu nebo regionální kulturní zvyky zde dlouhodobě pozitivně přispívají k expanzi počtu restauračních podniků. Španělští spotřebitelé jsou totiž charakterističtí pro své časté tendence stravovat se mimo svůj domov a společně s Italy a Francouzi představují vrchol pomyslného žebříčku z hlediska průměrných spotřebních výdajů v restauracích na obyvatele v EU.¹⁰ Španělé tedy považují stravování v restauracích za součást svého životního stylu, což potvrzují také první náznaky nucených změn spotřebních zvyklostí v kontextu pandemické situace. Ve Španělsku je naprosto běžný čas večeře v pozdních večerních hodinách mezi 21:00 a 23:30, což vzhledem k současným bezpečnostním opatřením jež nařizují restauracím zavřít dříve není zcela možné. Restaurace proto otevírají na večerní směnu dříve a místní spotřebitelé uzpůsobují svůj běžný čas večeře tak, aby jej mohli pohodlně strávit v restaurační provozovně a stihnout se vrátit včas zpět domů.¹¹

Španělská vláda, stejně jako téměř všechny ostatní státy Evropy, během první vlny pandemie na jaře roku 2020 omezila téměř veškeré ekonomické aktivity včetně odvětví HORECA. Po

⁹ Informace vycházejí z rozhovoru se zástupci Cerveceros de España (odvětvový svaz sdružující pivovarnický segment ve Španělsku).

¹⁰https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/02656710210438122/full/html?casa_token=bdMDu4QmP7kAAAAA:ppllWe1Eqa_mKkDrBl-Jdp4gQma7aTAnEwsvMz0b0gdA204sf3Xu6phpLsS6yPxZXav2i3X8bYAjtgc-wgc0W81LHBiBTfda_R9c9LSokM4L5GR6Q

¹¹ <https://www.fodors.com/world/europe/spain/experiences/news/famous-for-late-night-dining-spains-restaurant-scene-is-very-different-now>

překonání jarního kritického období byla řada klíčových pravomocí týkajících se rozhodování o bezpečnostních restrikcích delegována na španělské regionální vlády, kterých je celkem 17. Od této chvíle až do současnosti tedy slouží vývoj situace ve Španělsku jako jakási laboratoř, neboť regionální vlády přistupují k bezpečnostním opatřením různě, a lze proto sledovat případné regionální rozdíly ve vývoji pandemických dat. Následující body představují klíčové pilíře fungování odvětví HORECA ve Španělsku během pandemie:

Juntos con la Hostelería. V reakci na první vlnu pandemie vzniklo unikátní společenství s názvem *Juntos con la Hostelería* (Všichni za hotelnictví), která sdružuje nejen odvětvové svazy ze segmentu HORECA, ale také řadu velkých tržních hráčů z odvětví potravinářství. Tato platforma si klade tři hlavní cíle:

- 1) komunikace aktuálních informací, podpora a poskytování poradenství zasaženým podnikům z oboru;
- 2) pravidelná komunikace s vládními institucemi (viz dále) a
- 3) propagace segmentu HORECA jakožto velmi důležité součásti španělské ekonomiky.

Díky velmi široké členské základně a tvorbě společné strategie dostává platforma poměrně rozsáhlý prostor v médiích, což společně s relativně vysokou mírou veřejné podpory staví *Juntos con la Hostelería* do pozice silného vyjednavatele na národní úrovni.¹²

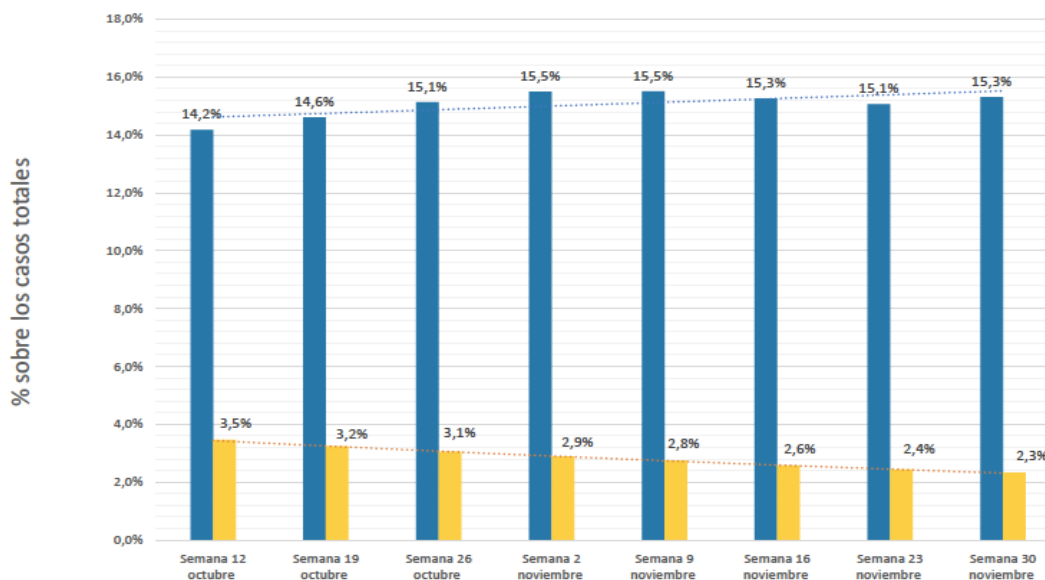
Důsledné dodržování hygienických opatření. Restaurační podniky se zavázaly důsledně dodržovat předepsaná hygienická opatření, která výrazně snižují riziko přenosu nákazy. Personál je povinen po celou dobu směny nosit roušku či respirátor, stoly jsou pravidelně dezinfikovány, v kuchyni jsou dodržována přísná hygienická pravidla, ve vnitřních prostorách jsou zpravidla povoleny pouze čtyři osoby u jednoho stolu a ve venkovních prostorách je povoleno maximálně šest osob u jednoho stolu. Vedle toho restauratěři také zavedli alternativu tzv. digitálního menu, které si mohou hosté jednoduše načíst na svých mobilních telefonech prostřednictvím QR kódu, jež je umístěn na každém stole.

Díky důslednému dodržování těchto pravidel a minimalizaci kontaktu tak lze restauračním zařízením připsat pouze podíl 2,3 % přenosů infekce (viz graf 3, žlutý sloupec). Naopak velmi vysoký podíl přenosů lze připsat rodinným/přátelským shledáním (viz graf 3, modrý sloupec).

¹² Detailní informace o platformě jsou dostupné na oficiálních webových stránkách ve španělštině zde: <https://juntosconlahosteleria.org>

I z toho důvodu volí španělské regiony především meziregionální omezení pohybu a také omezení pohybu osob v rámci svých okresů jako jeden z hlavních bezpečnostních nástrojů.

Graf 3: Vývoj podílu přenosů infekce v restauračních zařízeních a v rámci rodinných/přátelských shledání (modrý sloupec = rodinné/přátelské shledání, žlutý sloupec = restaurace)

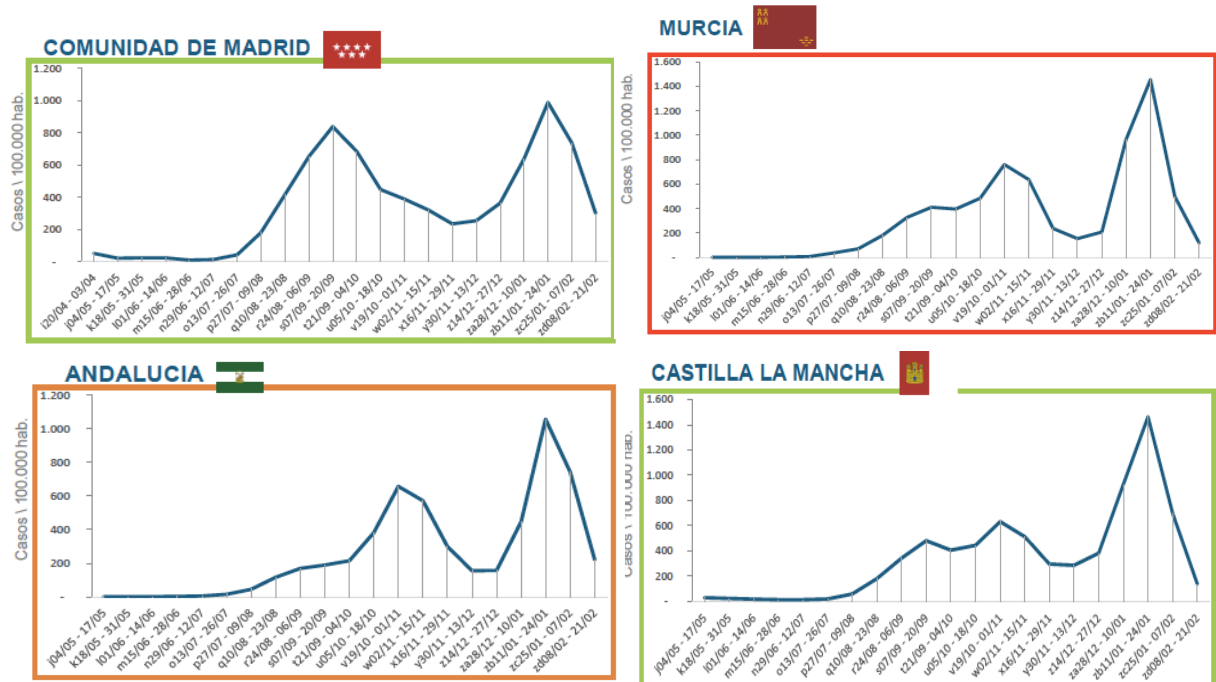
Zdroj: Interní data Cerveceros de España

Pravidelný dialog s vládními institucemi. Za naprosto klíčový pilíř řešení pandemické situace v segmentu HORECA ve Španělsku lze považovat zejména pravidelný dialog mezi zástupci trhu a vládními institucemi. Prostřednictvím výše charakterizované platformy *Juntos con la Hostelería* jsou na pravidelné (týdenní) bázi komunikována aktualizovaná data o vývoji ztrát v odvětví a také o vývoji a porovnání bezpečnostních opatření v jednotlivých regionech Španělska. Pravidelné reporty jsou komunikovány s každou regionální vládou odděleně, neboť komunikace na národní úrovni se neukázala jako příliš efektivní. Stěžejním podpůrným argumentem pro postupné rozvolňování bezpečnostních opatření v segmentu HORECA je fakt, že pandemická situace se během druhé (případně třetí) vlny pandemie vyvíjí v jednotlivých regionech Španělska velmi podobně, a to nezávisle na tom, zda jsou restaurační provozovny uzavřeny, či nikoliv. Vývoj demonstruje série následujících grafů, v kterých lze sledovat, že křivky znázorňující vývoj počtu nových nakažených na 100 tis. obyvatel v jednotlivých regionech mají velmi podobný průběh, nezávisle na přijatých opatřeních. Charakteristika barevného rozlišení zní následovně:¹³

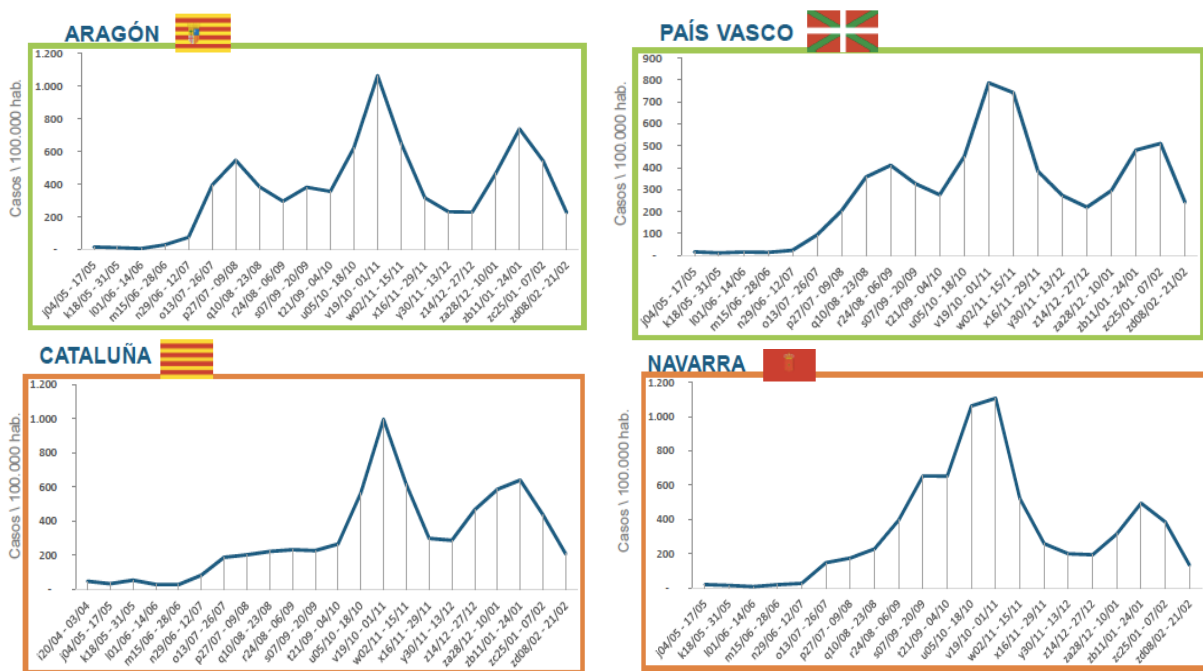
¹³ Údaje k restrikcím v regionech platné k 23.2. 2021.

- Zelené orámování znázorňuje regiony s relativně mírnými bezpečnostními opatřeními (např. v regionu Comunidad de Madrid mohou být restaurace otevřeny do 23 hod. večer, v regionu Aragón do 22 hod. večer).
 - **Příklad: Region Comunidad de Madrid** volí cestu relativně volnějších opatření a nechává restaurační provozovny otevřené do 23:00 hod. Respektuje tedy restriktive vyhlášené španělskou vládou a nepřidává v tomto ohledu žádná regionální opatření.
- Oranžové orámování znázorňuje regiony s relativně přísnějšími bezpečnostními opatřeními (např. v regionu Andalucia mohou být restaurace otevřeny do 18 hod.).
 - **Příklad: Region Analucia** zvolil obdobně jako Madrid mírnější cestu restrikcí, nicméně regionální vláda zde v reakci na vývoj pandemické situace částečně omezila otevírací dobu restaurací. V první polovině ledna, kdy eskaloval počet nově nakažených (14denní průměrný počet nakažených na 100 tis. obyvatel přesahoval 500) byla omezena otevírací doba do 18:00 hod. S poklesem 14denního průměrného počtu nakažených na 100 tis. obyvatel pod 400 na začátku března byla otevírací doba prodloužena do 21:30 hod.
- Červené orámování znázorňuje regiony s relativně velmi přísnými bezpečnostními opatřeními (např. v regionu Galicia mohou restaurace obsluhovat pouze 50 % kapacity hostů a jen v rámci venkovních prostor).
 - **Příklad: Region Valencia**, kde počet nakažených dosáhl ve srovnání s ostatními španělskými regiony nejvyšších hodnot (hodnota 14denního průměrného počtu nově nakažených na 100 tis. obyvatel dosáhla téměř 2 000) zvolil cestu relativně přísných restriktivních opatření a regionální vláda zde schválil uzavření restaurací. Toto nařízení platilo od 21.1. 2021, kdy 14denní průměrný přírůstek nově nakažených na 100 tis. obyvatel přesahoval hodnotu 1 500. Znovu byly provozovny otevřeny na začátku března, kdy hodnota 14denního průměru klesla pod 500.

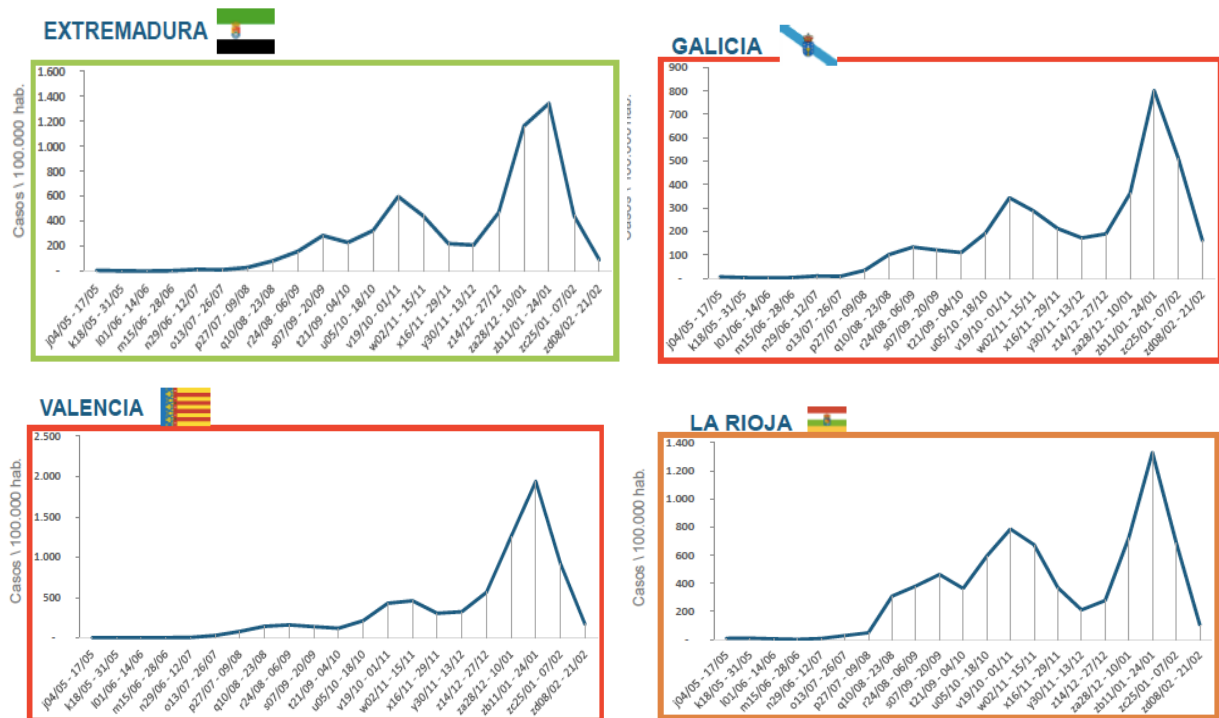
Graf 4-7: Španělské regiony se srovnatelným vývojem denního přírůstku počtu nakažených na 100 tis. obyvatel a rozlišnými bezpečnostními opatřeními

Graf 8-11: Španělské regiony se srovnatelným vývojem denního přírůstku počtu nakažených na 100 tis. obyvatel a rozlišnými bezpečnostními opatřeními

Graf 12-15: Španělské regiony se srovnatelným vývojem denního přírůstku počtu nakažených na 100 tis. obyvatel a rozlišnými bezpečnostními opatřeními

Vládní podpora zasažených podniků. Segment HORECA představuje přibližně 6,2 % španělského HDP a před vypuknutím pandemie zaměstnával 1,7 milionu zaměstnanců. Pouze během prosince roku 2020 došlo v celém odvětví ke ztrátě přesahující 6 mld. EUR. Celoroční ztráty v odvětví mohou přesáhnout 60 mld. EUR. Španělská vláda proto zvolila kombinaci různých druhů přímé a nepřímé podpory odvětví HORECA, jako např. příspěvek na 70 % platů zaměstnanců, přímá finanční kompenzace fixních nákladů nebo snížení zdanění či nájemného. V rámci národního podpůrného programu z prosince 2020 (tzv. *Plan de Refuerzo*) byla schválena prodloužení nepřímé podpory podnikatelských subjektů z oboru HORECA v podobě:¹⁴

- Snížení nájemného o 50 % po celou dobu trvání nouzového stavu (tato povinnost byla nařízena všem majitelům více než deseti nemovitostí). Všichni ostatní majitelé nemovitostí, kteří svým nájemníkům poskytli slevy si mohou o výši slev snížit svůj daňový základ v daňovém přiznání.

¹⁴ https://english.elpais.com/economy_and_business/2020-12-23/spain-approves-relief-package-for-struggling-hospitality-businesses.html

- Prodloužení splatnosti státem krytých půjček z pěti na osm let.
- Možnost odložení platby daně z příjmu o šest měsíců (do konce října 2021).
- Možnost odložení platby příspěvku na sociální zabezpečení.

Řada dalších nástrojů zůstává v gesci jednotlivých regionů, které tak pružně reagují na aktuální vývoj situace.¹⁵ Např. region Katalánsko poskytl v reakci na restriktivní opatření a ztráty v segmentu HORECA a turismu na začátku roku 2021 jednorázovou přímou podporu podnikatelům v rozmezí 1 500 – 10 000 EUR, jež byla distribuována následovně:¹⁶

- Turističtí průvodci – 1 500 EUR
- Cestovní kanceláře – 1 500 EUR
- Obchody a služby – 1 500 EUR
- Stravovací zařízení – 3 000 EUR
- Podniky a činnosti související s cestovním ruchem – 7 500 EUR
- Majitelé turistických ubytovacích zařízení – 10 000 EUR

Společnosti a osoby samostatně výdělečně činné, které přitom již dříve využili některý z podpůrných regionálních programů Katalánska, tuto platbu obdrželi automaticky, aniž by museli provádět jakékoli další papírování.

Závěrečná doporučení

Pro zvládnutí nepříznivého vývoje pandemické situace jsou přijatá vládní bezpečnostní opatření nezpochybnitelná, nicméně je žádoucí být zároveň připraven na debatu o důsledné kompenzaci škod, které společností v této souvislosti vznikají. Odhadované ztráty českého pivovarnictví v segmentu ON-TRADE za rok 2020 převyšují hranici 6 mld. Kč. Čepované pivo přitom tvoří přibližně 1/3 tržeb restauračních zařízení a u řady z nich je produktem, který táhne zbylou spotřebu. Lze proto s jistotou konstatovat, že ztráty v celém restauračním segmentu budou několikanásobně vyšší.

¹⁵ Detailní charakteristika vládních podpůrných programů je v tomto případě obtížná, neboť jednotlivé regiony Španělska rozhodují o řadě opatření autonomně.

¹⁶ <https://web.gencat.cat/en/actualitat/detall/Ajuts-directes-als-sectors-de-la-restauracio-el-comerc-i-el-turisme-del-Ripolles-i-la-Cerdanya>

Cílem této studie bylo vedle kvantifikace vzniklých ztrát za čepované pivo z pohledu pivovarů také popsat konkrétní zahraniční zkušenost z které lze při řešení pandemické situace v České republice čerpat inspiraci. V této chvíli nelze spolehlivě určit jakým dnem nás pandemie zcela opustí a nastane doba „post-covidová“. Nyní je proto žádoucí vést dialog o nadcházející situaci, jež lze s nadsázkou pojmenovat jako dobu „soft-covidovou“, tedy dobu, kdy nás bezpečnostní opatření ještě zdaleka neopustí a jejich rozvolňování bude jen velmi pozvolné. Na druhou stranu je však třeba brát v úvahu proočkonovanost populace, společenskou imunitu nebo možnost pravidelného testování a proto nelze současnou situaci srovnávat s květnem loňského roku.¹⁷ Společným cílem tržních subjektů a vládních institucí by v tuto chvíli mělo být nalezení vzájemného kompromisu, který dovolí podnikatelům se znovu zcela nadechnout ale zároveň však předejít opětovné eskalaci pandemické situace.

Zástupci gastronomického segmentu nespolehají pouze na případnou vládní pomoc, ale z jejich vlastní iniciativy vzniká řada podpůrných programů založených na tržních analýzách, reálných potřebách podnikatelských subjektů a principech samoregulace. ČSPS ve spolupráci s AMSP ČR a dalšími partnery připravil iniciativu s názvem „*Bezpečná restaurace*“. Společným a hlavním závazkem gastronomických provozoven a jejich hostů je dodržovat předepsaná pravidla a umožnit tak podnikatelům v oboru překonat velmi kritické období. Před opětovným otevřením budou mít podniky k dispozici informační materiály (letáky, stojany nebo webové stránky). Tyto informační materiály upozorňují na vládou stanovená pravidla „3R“ a doplňují je navíc o samoregulační pravidla „3S“:

- **Roušky** – nošení roušek při pohybu po vnitřním prostoru provozovny;
- **Ruce** – použití dezinfekce při příchodu restaurace;
- **Rozestupy** – vzdálenost mezi stoly minimálně 1,5 metru;
- **Stoly** – dezinfekce při každé výměně hostů;
- **Sklo** - důkladné mytí skla a výčepního zařízení;
- **Skupiny** – omezení počtu hostů u jednoho stolu.

¹⁷ Tyto skutečnosti a argumenty byly naprosto stěžejními při plném otevření segmentu HORECA a maloobchodu v americkém Texasu 10. března 2021 (více informací např. zde: <https://www.click2houston.com/news/local/2021/03/03/we-have-no-concern-texas-restaurants-can-open-at-100-capacity/>).

Závěrem analýzy formulujeme následující doporučení, jež jsou z pohledu trhu nezbytným předpokladem pro obnovu podnikatelské důvěry ve vládní instituce a determinují úspěšný návrat k ekonomické prosperitě:

- **Příprava závazného plánu k obnově ekonomických aktivit.** Téměř všechna odvětví ekonomiky jsou zmítána nejistotou o budoucím rozvolňování restriktivních opatřeních. Vývoj epidemiologických dat samozřejmě s jistotou predikovat nelze, nicméně je velmi žádoucí připravit stabilní, závazný a neměnný plán v rámci jehož různých citlivostních scénářů se budou moci podnikatelské subjekty konstantně připravovat na nadcházející rozvolňování.
- **Dynamický plán rozvolňování.** Letošní nadcházející rozvolnění restriktivních opatření nelze statisticky srovnávat se situací v květnu loňského roku. Je třeba nyní brát v úvahu vývoj očkování v populaci, společenskou imunitu, možnost častého antigenního testování nebo také fakt, že společnost (stejně jako podnikatelé) je v důsledku dlouhotrvajících restrikcí unavená a ztrácí naději a optimismus. Řada lidí se ve svých sociálních kruzích schází i přes vládní nařízení a např. kadeřníci své služby doručí přímo domů ke svému klientovi. Letošní plánované rozvolnění musí proto reflektovat všechny tyto skutečnosti a dynamicky reagovat na aktuální dění a situaci. Zpřístupnění restauračních zahrádek, jež vykazují jen velmi malé riziko nákazy, v nejbližším možném termínu může představovat první vstřícný krok (je třeba zvážit míru rizika dvou situací, kdy si lidé zakoupí nápoj a konzumují jej společně v přeplněném parku, nebo jej v úzké skupině konzumují ve venkovním prostoru restauračního zařízení).
- **Společný dialog a bezpečnostní opatření podložená relevantními daty.** Úvaha o implementaci a rychlosti rozvolňování by měla korespondovat s relevantními daty a analýzou „dobré praxe“ v rámci zahraničních zkušeností. Jak ukazuje příklad Španělska, pravidelný dialog s tržními subjekty zastoupené platformou *Juntos con la Hostelería* a soustavná spolupráce na regionální úrovni může představovat správnou cestu k nalezení rozumného kompromisu. Celý tržní segment si přeje spolupracovat na vytvoření udržitelných podmínek pro návrat k ekonomické aktivitě a zamezit tak dalšímu prohloubení vznikajících ztrát, jež jsou již v tuto chvíli pro mnohé subjekty likvidační.
- **Transparentní a srozumitelná komunikace.** Vládní představitelé velmi často vysílají směrem k veřejnosti skrze média a jiné komunikační kanály nejasné a matoucí signály.

Nepodložená a domnělá vyjádření pouze prohlubují současnou nejistotu a podkopávají již dlouhodobě slábnoucí důvěru ve vládní instituce. Jako příklad „dobré praxe“ lze uvést španělský region Katalánsko, kde jsou plány a aktuální informace o rozvolňování či zpřísnování bezpečnostních opatření zveřejněny každý týden ve čtvrtek v rámci tiskové konference, přičemž případné změny jsou platné vždy od nadcházejícího pondělí. Pokud je nějaké opatření přijato, není důvod, aby o něm jednotliví politici diskutovali a zpochybňovali jej.

Zdroje

Klíčové zdroje informací:

- Dotazníkové šetření mezi členy ČSPS
- Agregátní data o výstavu piva ČSPS
- Interview se zástupci Cerveceros de España
- Interní podklady Cerveceros de España pro jednání se španělskými regionálními vládními institucemi

Internetové zdroje:

Data Servis (2021). *Čepované pivo na rozcestí*. Dostupné zde: <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/cepovane-pivo-na-rozcesti.html#.YEIU5y3ypao>

Data Servis (2020). *RESTART ON TRADE ČR*. Dostupné z: http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/dnews-restart-on-trade-cr-cerven-2020.html#.XvCagi3_SL4

Data Servis (2020). *Jaký bude nový ON TRADE 2021 pro čepované pivo?*. Dostupné zde: <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/dnews-16-12-2020-jaky-bude-novy-on-trade-2021-pro-cepovane-pivo.html#.YE9fPC3ypKM>

Data Servis (2020). *Prognóza On-Trade ČR 2020*. Dostupné z: <http://www.data-servis.eu/cs/pruzkumy-a-poradenstvi/dnews-rijen-2020-cr.html#Hon na carodejnice>

El País (2020). *Spain prepares support package to aid bars and restaurants hit by coronavirus crisis*. Dostupné zde: https://english.elpais.com/economy_and_business/2020-11-13/spain-prepares-support-package-to-aid-bars-and-restaurants-hit-by-coronavirus-crisis.html

El País (2020). *Spain approves relief package for struggling hospitality businesses*. Dostupné z: https://english.elpais.com/economy_and_business/2020-12-23/spain-approves-relief-package-for-struggling-hospitality-businesses.html

EURACTIV (2021). *Special Edition: EU hospitality sector seeks support to open, not remain closed*. Dostupné zde: <https://www.euractiv.com/section/coronavirus/news/special-edition-eu-hospitality-sector-seeks-support-to-open-not-remain-closed/>

Fodors Travel (2021). *Famous for Late-Night Dining, Spain's Restaurant Scene Is Very Different Now*. Dostupné zde: <https://www.fodors.com/world/europe/spain/experiences/news/famous-for-late-night-dining-spains-restaurant-scene-is-very-different-now>

Generalitat de Catalunya (2020). *Direct aid to the catering, trade and tourism sectors of Ripollès and Cerdanya*. Dostupné z: <https://web.gencat.cat/en/actualitat/detall/Ajuts-directes-als-sectors-de-la-restauracio-el-comerc-i-el-turisme-del-Ripolles-i-la-Cerdanya>

Juntos con la Hostelería (2021). *El proyecto nace para situar la hostelería española a la cabeza y como referente de la hostelería mundial*. Dostupné zde: <https://juntosconlahosteleria.org>

Soriano, D. R. (2002). Customers' expectations factors in restaurants: The situation in Spain. *International Journal of Quality & Reliability Management*.